

בחנוכה הוא רק כששוהה בבית זה זמן רב, וענין ביתו בנר שבת נעשה בסעודה אחת, אבל זה אינו דהרי אין דין בנר חנוכה דבעינו ביתו הקבוע, שהרי מי שמתאכסן בבית יום אחד, לכו"ע יכול להדליק שם, אלא הנידון הוא בגדרי סמוכין ונטפלים לבעה"ב, שיהיה בגדר בני ביתו שנפטרים בהדלקתו, ולענין נטפל לבעה"ב, אין סברא לחלק בין שבת לחנוכה אם נעשה טפל לבעה"ב בסעודה אחת או בשבוע, והבן, ועי' בספר שבות יצחק דמוכח מהזכרו תורת משה והתורת שבת דגם בשבת דווקא אי קבועים נפטרים בהדלקה.

ולפי"ז א"ש תמיהת התהל"ד סק"ז על המנהג שכשבאים משפחה אצל ההורים לשבת מדליקים שם נרות ומקשה דווקא כשחייב להדליק חובת הגוף מברכין על תוספת אורה אבל כיון שהם יוצאים בהדלקה דסמוכים על שולחנו היאך מדליקין ומברכים על תוספת אורה ועיין קצות השולחן דמביא את התהל"ד ואומר דידליקו בלא ברכה ולפי מ"ש א"ש דהתהל"ד אזיל בשיטת השו"ע דבאוכלים בשבת זו נפטרים בהדלקת בעה"ב אבל המנהג הוא ע"פ הפמ"ג דאם אינם סמוכים בקביעות אינם יוצאים וא"כ יש להם חובת הגוף להדליק נרות שבת.

המורם לדינא דמשפחה שבאים אצל ההורים לשבת התהל"ד סובר דאין להם חיוב להדליק נפטרים מהדלקת הבעה"ב וכ"ה משמעות שו"ע"ר, והתהל"ד אומר דהמנהג הוא להדליק ותמה על המנהג, והקצוה"ש אומר דידליקו בלא ברכה, ולזכרו תורת משה והתורת שבת וכ"ה בפשטות שיטת הפרמ"ג חייבים להדליק דאין נפטרים מהבעה"ב.



### הרב אליהו בר"מ למברגר

כולל 'אורח חיים' – מודיעין עילית

## בענין כיבוי הגפרור לאחר הדלקת נרות שבת\*

איתא בשו"ע (סימן רס"ג ס"ה): כשידליק יברך ברוך אתה וכו'. הגה יש מי שאומר שמברכין קודם ההדלקה, ויש מי שאומר שמברך אחר ההדלקה וכדי שיהיה עובר לעשייתו לא יהנה ממנו עד אחר הברכה, ומשימין היד לפני הנר אחר הדלקה ומברכין ואחר כך מסלקין היד וזה מקרי עובר לעשייה, וכן המנהג ע"כ.

ובסעיף י' איתא: לבעל הלכות גדולות כיון שהדליק נר של שבת חל עליו שבת ונאסר במלאכה, ועל פי זה נוהגות קצת נשים שאחר שברכו והדליקו הנרות משליכות לארץ הפתילה שבידן שהדליקו בה ואין מכבות אותה, וי"א שאם מתנה וכו', ויש חולקים על בעל הלכות גדולות ואומרים שאין קבלת שבת תלוי בהדלקת הנר אלא בתפילת ערבית וכו'. הגה: והמנהג שאותה אשה המדלקת מקבלת שבת בהדלקה אם לא שהתנה תחילה, ואפילו תנאי בלב סגי, אבל שאר בני הבית מותרין במלאכה עד ברכו, ע"כ.

והנה מנהגנו שהאשה מברכת לאחר הדלקת נרות, ומעתה יש לעיין האם המנהג שלא לכבות הנר הוא גם לדין, שאפשר שמנהג זה אינו אלא לדברי הפוסקים שמברכת קודם ההדלקה וא"כ

א. נכתב בתגובה למאמרו של הרב אליעזר אטיק הי"ו בשמעתתא דבי מדרשא גליון ו'.

בשעה שמדליקה חל עליה שבת ואסורה בכיבוי הנר, מה שאין כן לדידן אפשר שאין מקבלים שבת עד אחר הברכה וכל זמן שלא בירכה רשאית לכבות הנר.

ובאמת מנהגינו שאנו מברכים אחר הדלקה נובע מדברי הדרכי משה סק"ב וז"ל: כתב המרדכי סוף במה מדליקין (סי' רצ"ג) דמברך קודם ההדלקה. והמנהג לברך אחר ההדלקה. וכתב מהר"י ווייל (אות כט) וכדי שיהא הברכה עובר לעשייתן משימין היד לפני הנרות עד אחר הברכה עכ"ל. וכן הוא המנהג עכ"ל הדרכי משה.

ולכאורה הביא ב' מנהגים: א) שנוהגים לברך אחר ההדלקה, ב) שכדי שיהיה עובר לעשייתו מכסים הנרות בזמן הברכה, (ונוהגים האידנא שעושים כן ע"י כיסוי העיניים, ולא מצאנו מקור לכך), ועל מנהג הראשון לא כתב הרמ"א המקור לזה אלא שכן הוא המנהג, ובמנהג השני הביא דברי המהר"י וייל שבכדי שיהיה עובר לעשייתו נוהגים לכסות הנרות, ויש לעיין האם מנהג א' שכתב הרמ"א שמברכת לאחר ההדלקה הוא כטעם המהר"י וייל, שהיות שמקבלים שבת בברכה לכן מברכת אח"כ, או שבאמת לא ס"ל כמהר"י וייל, אלא היות שיש להסתפק האם אנו סוברים כמרדכי שדבריו מבוססים על דברי הבה"ג שסובר שגמר ההדלקה היא קבלת שבת ולא הברכה, או כדברי מהר"י וייל שהברכה היא הקבלת שבת, לכן נהגו שלא לברך קודם בכדי שלא תקבל שבת, ורק אחרי שהדליקה מקבלת שבת ואח"כ תברך, ולפי זה יוצא דמה שכתב המחבר בסעיף י' שאסור לכבות הנר הוא לכאורה לדברי הרמ"א מעיקר הדין לחומרא, דהיינו היות שאנו מסתפקים האם כדברי הבה"ג או כדברי מהר"י, לכן אסור לכבות הפתילה שהדליקה בו כי מחומרא קיבלה כבר שבת.

ולכאורה מזה שהדרכי משה לא הביא את כל דברי מהר"י יש להביא ראיה שאינו סובר כמותו שהברכה היא הקבלת שבת, אלא יש לו ספק, ורק לענין עובר לעשייתו הביא את דברי המהר"י כי באמת זהו תירוץ נכון גם לגבי המנהג שכתב הרמ"א שמברכין אח"כ, כי חוששים לבה"ג שמ"מ צריך להיות עובר לעשייתו, וע"ז כתב שנוהגים להשים יד נגד הנרות וכו'.

ובדברי המרדכי אפשר להסתפק בכוונתו האם סובר שקבלת שבת בהדלקה או בברכה, וז"ל: ושוהה כדי לצלות דג קטן ושובת, יש רוצים לומר דמדתני אחר הדלקת הנר כדי לצלות דג קטן יש להוכיח שאם צריך לשום מלאכה אחרת לאחר הדלקת הנר דמותר לעשות, דהדלקת הנר אין זה קבלת שבת, אמנם בה"ג משמע דבהדלקה הוא קבלת שבת, דקאמר האי מאן דאית ליה לאדלוקי נר דחנוכה ודשבתא מברך דחנוכה ברישא והדר דשבתא, דאי דשבתא ברישא איתסר ליה לאדלוקי, ומה שהיה שוהה היינו מפני אותם שלא הדליקו, והמדליק יברך עובר לעשייתו ויהיה בדעתו שלא לקבל שבת עד לאחר הדלקת נר שבת, ולא כדברי רבינו משולם שפירש שאין לברך על הדלקת הנר של שבת כמו שפי' התוס'. עכ"ל. ויש לעיין במה שכתב שיהיה בדעתו שלא לקבל שבת עד אחר ההדלקה, דממה נפשך, אם ה'ברכה' היא קבלת שבת אסור להדליק אפילו נר ראשון כי כבר קיבל שבת וכסברת המהר"י וייל, ואם ה'הדלקה' היא הקבלת שבת אמאי צריך שיהיה בדעתו שלא לקבל שבת עד אחר ההדלקה, וכפי הנראה דעתו שהקבלת שבת היא בהדלקה, רק הוקשה לו כקושית הרשב"א שיהיה אסור להדליק אחר שהדליק הנר הראשון, לזה כתב שיהיה בדעתו שלא לקבל שבת עד אחר ההדלקה, שאם סובר דמהני תנאי א"כ למה צריך לקבל שבת אחר ההדלקה הרי יכול לעשות תנאי ולקבל שבת אח"כ, אלא קמ"ל מזה שכתב שתקבל שבת עד אחר ההדלקה כדכתבנו.

ועוד יש להביא ראיה מדברי הרמ"א שכתב בס"י 'והמנהג שאותה אשה המדלקת מקבלת

שבת בהדלקה אם לא שהתנה תחילה, הרי שכתב שהמנהג כדברי הבה"ג לקבל שבת בהדלקה, ואם תמצי לומר שבאמת מקבלים שבת בברכה ורק כוונתו לאפוקי שאין מקבלים שבת רק בברכו כמו השיטה הב' במחבר (דהיינו בתפילת ערבית), זה אינו, שא"כ דבריו הם באריכות יתר, שהיה לו לכתוב אותם אחר שכתב המחבר וי"א שאם מתנה וכו', וכן המנהג, ומזה שהאריך בדבריו וכתב והמנהג שאותה אשה וכו', משמע שרוצה להדגיש ענין זה שעיקר המנהג הוא כמו דברי הבה"ג ואם רוצה להתנות יכולה, וכן נראה מדברי השו"ע הרב ס"ז דלקמן, ואפילו אם תמצי לומר בכל זאת שכוונת הרמ"א לומר שהמנהג הוא שרק האשה מקבלת שבת ולא שאר בני הבית ולזה כתב את כל אריכות לשונו מ"מ מדברי השו"ע הרב בביאור דברי הרמ"א מבואר שכוונת הרמ"א שהמנהג כבה"ג עכ"פ לאשה שהיא מקבלת שבת בהדלקה, וז"ל: יש אומרים שכיון שהדליק נר שבת חל עליו השבת ונאסר בעשיית מלאכה אלא אם כן התנה שאינו מקבל עליו שבת בהדלקה זו, ועל פי זה נוהגות הנשים שאחר שברכו והדליקו הנרות משליכות לארץ הפתילה שבידן שהדליקו בה הנרות ואינן מכבות אותה שכבר חל עליהן שבת בגמר הדלקה זו, אבל יכולות להדליק נרות הרבה שכולן מצות הדלקה אחת הן ואין קבלת השבת חלה עד אחר גמר ההדלקה. ויש חולקים על זה וכו'. אבל המנהג הוא כסברא הראשונה שאותה אשה המדלקת מקבלת שבת עליה בהדלקה זו, ולכן תתפלל מנחה תחלה, אבל שאר בני הבית מותרים במלאכה עד ברכו, ואפילו אותה אשה אם התנית תחלה אפילו בלבה שאינה מקבלת שבת בהדלקה זו מועיל לה תנאי זה במקום הצורך, אבל שלא במקום הצורך אין לסמוך על התנאי לפי שיש אומרים שאין תנאי מועיל כלל לפי דעת האומרים שקבלת שבת תלויה בהדלקת נר שבת, עכ"ל, וסברא ראשונה סוברת שמקבלת שבת בהדלקה ולא בברכה וכמו שנוכיח לקמן, (וצ"ע שמדברי הרב בס"ח משמע שעיקר קבלת שבת היא בברכה עיין שם וצ"ע).

וכן הביין הקצות השולחן (סי' ע"ד ברה"ש סק"ד) וז"ל: 'וקבלת שבת הוי בהדלקה לבד אע"פ שלא בירכה עדיין, כדעת הבה"ג, לפי שהיא מלאכה אחרונה כמבואר בר"ן ס"פ במה מדליקין', וזה ברור שכן הביין בדעת השו"ע הרב.

וכן כתב הבן איש חי (שנה שניה אות ח') וז"ל: האשה לא חל עליה קבלת שבת בהדלקה נרות שבת אלא עד שתסיים כל הנרות אשר מדלקת במקום השולחן ששם תהיה הברכה שלה, ואחר שתסיים כל הנרות תיכף ומיד תזרוק מידה הפתילה שמדלקת בה את הנרות ותניח ידה על עיניה ותעצום עיניה ותברך תיכף עכ"ל. וא"כ מבואר מדבריו שחשש לבה"ג שלא לכבות הפתילה אפי' שמברכים אח"כ כי ההדלקה היא הקבלת שבת.

ובכף החיים (אות סב א) ז"ל: לאחר שברכו והדליקו וכו', נראה דלאו דווקא לאחר שבירכו דהא כתבנו לעיל אות מ"ג דבברכה מקבלת שבת וא"כ איך תקבל השבת והפתילה בידה אלא מיד אחר ההדלקה תניח הפתילה בארץ ואח"כ תברך עכ"ל. ולכאורה משמע מדבריו שסובר שקבלת שבת היא בברכה, וקשה שאם כן למה כתב שמיד אחר ההדלקה תניח הפתילה והרי מה האיסור לכבות הפתילה ועדיין לא קיבלה שבת, אלא יש לומר שסובר שצריך לחשוש לשיטת הבה"ג שההדלקה היא הקבלת שבת ולכן מניחה על הארץ בלי כיבוי ואח"כ תברך.

וכן איתא ברעק"א בהגהותיו (על מג"א ס"ק י"ב) בסוף דבריו וז"ל: ובעיקר הדין בשבת דאין מברכים קודם הדלקה דהוי קבלה, איני מבין דהא מדלקת כמה נרות, ולא אמרינן דאחרי הדלקת נר אחד הוי קבלה, ואין מדלקת האחרים, ועל כרחך דהקבלת שבת הוא בגמר הדלקה, א"כ פשיטא דהברכה לא עדיף מהתחלת הדלקה וצ"ע. עכ"ל. ויש להקשות על קושייתו דהרי לדעת הרמ"א קבלת השבת היא בברכה ולא בהדלקה וא"כ מה הוכיח הגרעק"א מהדלקה אלא בהכרח

שמעיקר הדין סבר הגרעק"א שגם לדעת הרמ"א יש צד דהדלקה היא הקבלת שבת של אשה ולכן הקשה שסוף סוף אחרי שהדליקה נר אחד הרי הוה קבלת שבת וא"כ איך מדליקה וע"ז תירץ שהולכים בתר סוף ההדלקה וא"כ הוא הדין בברכה דאזלינן בתר סוף הדלקה, ונשאר בצ"ע, מ"מ מוכח מכל דבריו שכל שיטת הרמ"א שמברכים אחר ההדלקה היא כי מחמירין כמו כל הצדדים שאולי ההדלקה היא קבלת שבת ואולי הברכה היא הקבלת שבת.

ועיין גם בקובץ מבית לוי (יא תשנ"ז) בשם הרב וואזנר זצ"ל שהמנהג הוא שלא לכבות. (ועיין שם שכתב דהטעם משום הפסק, מ"מ נראה שהבין בדברי הבה"ג שההדלקה היא הקבלת שבת ולא הברכה).

מ"מ יש פוסקים דס"ל שקבלת שבת היא בברכה ולא בהדלקה, שהמג"א (ס"ק י"א) כתב וז"ל: כתב מהר"ש בשם מהר"ם ז"ל כשיש חופה בערב שבת ומאחרים בה עד אחר שקיעת החמה, והאשה אינה רוצה לקבל שבת לפני החופה, אז תדליק הנר בלא ברכה קודם החופה, ואח"כ בחשיכה תפרוש ידיה על הנרות ותברך ע"כ, משמע מדבריו שקבלת שבת היא בברכה ולא בהדלקה.

(ועיין בקצות השולחן (סימן ע"ד סק"ד) שכתב לתרץ שאולי כוונת המג"א אמאי יכולה לא לקבל שבת בהדלקה היות שעשתה תנאי ומהני בהדלקה לבד תנאי מה שאין כן במקום שמברכת על ההדלקה לא מהני אפילו תנאי אבל בוודאי עיקר קבלת שבת בהדלקה, ורק בשעת הצורך אפשר להקל ולעשות תנאי שהקבלת שבת יהיה בברכה, וצ"ע תירוצו זה היות שבספר הלכות ומנהגי מהר"ש (כת"י בודלינה-אוקספורד-מכון ירושלים עמ' קצה) איתא אמר מהר"ש דנוהגין להתנות בשעת הדלקה שלא יהא חל שבת עדיין, ואז אינו חל עליו עד ברכו, והיינו דוקא באנשים אבל נשים כתוב בתשכ"ץ מאחר שעיקר הקבלה בהדלקה אין מועיל להם תנאי ע"כ, חזינן שס"ל שתנאי לא מהני באשה, וצ"ע, ואולי יש לתרץ שדבריו הם אליבא דהליכתא דמהני תנאי גם לאישה, וכמו שכתב הרמ"א בסעיף י', וע"ז חילק שבהדלקה לבד מהני תנאי מה שאין כן אם בירכה דלא מהני, מ"מ צ"ע על הקצות השולחן דהרי במג"א סק"כ דלקמן מוכח דס"ל דמהני תנאי גם לברכה ורק שאין להתנות אלא במקום הצורך, וצ"ע).

וכן מוכח ממג"א ס"ק כ', שכתב שאסור לעשות תנאי לכתחילה דאם לא כן למה א"א לברך לפני ההדלקה ותעשה תנאי קמ"ל שאין עושין תנאי לכתחילה, (ומג"א סק"ב אין להביא ראיה דכתב שקבלת שבת היא בברכה דהתם מסביר את שיטת המהר"י וי"ל ולא המנהג).

(ואולי יש לתרץ בדברי המג"א דלעולם סובר כדכתבנו שחוששים לב' השיטות, מ"מ כתב דהיות שאנו חוששים שהברכה היא הקבלת שבת לכאורה יש פתרון פשוט שתעשה תנאי שאינה מקבלת שבת בברכה ולא נצטרך לשנות הדרך שעושים ברכה עובר לעשייתו כמו בכל דבר, וע"ז כתב שהרמ"א סובר שלעשות תנאי אינו לכתחילה, וכן בחופה שכתב שתדליק בלא ברכה ואח"כ תברך, אפשר לומר כביאורו של הקצוה"ש הנ"ל, וי"ל ע).

וכן איתא בדעת תורה בסימן זה על סעיף ה' וז"ל: ויש מי שאומר שמברך אחר הדלקה. עמג"א סק"ב, ועי' חי' רעק"א שכתב דצ"ע דא"כ האין מדלקת שאר הנרות דהא אחר שמדלקת נר א' יהי' קבלה שבת, וצ"ל דדוקא בהברכה מקבלת שבת ולא בהדלקה. ע"כ. נראה דסובר דקבלת שבת היא בברכה ולא בהדלקה והגם שיש לומר דמתרץ רק שיטת המהר"י וי"ל וליה לא ס"ל הכי אלא כמו שכתבנו ויש לעיין.

וכן כתב בשולחן הטהור סימן רס"ג סעיף ה' וז"ל לא ידליק וכו' והאשה מקבלת בהם קדושת

שבת, כך פשוט המנהג שהאשה מקבלת על עצמה שבת בהדלקת הנרות ואסורה במלאכה אחר הברכה שמברכת ולא קודם הברכה עכ"ל.

וביתר בירור כתב בערוך השלחן סעיף י"ד וז"ל: כתב הבה"ג דקבלת שבת תלוי בהדלקת הנר דכיון שהדליק נר של שבת חל עליו שבת, וטעמו מפני שראינו שמנהג חכמים היה שהמלאכה האחרונה בע"ש היתה הדלקת הנר ובוודאי כך היתה התקנה שלא יעשו עוד אחריה מלאכה, לפי שההדלקה מלאכת מצוה היא לצורך שבת והיא חובה, ונמצא שהיא כתחלת שבתה וכקבלתה, ומי שמדליק את הנר כבר גומר בדעתו שלא יעשה אחריה שום מלאכה ואין לך קיבול שבת גדול יותר מזה [ר"ן פ"ב], וכשמדלקת הרבה נרות דעתה עד שתגמור כל הנרות, וע"פ זה כתב רבינו הב"י בסעי' י' שמפני זה נוהגות קצת נשים שאחר שהדליקו את הנרות בברכה משליכות לארץ הפתילה שבידן שהדליקו בה ואין מכבות אותה עכ"ל ונראה דאותן נשים ברכו מקודם ההדלקה, דאלו היו מברכות אח"כ הלא היו יכולות לכבות עדיין קודם הברכה דזהו פשיטא דקודם הברכה לא הוי קבלת שבת עדיין, ולפ"ז נשים שלנו שמברכות אחר ההדלקה כמ"ש בסעי' הקודם שפיר יכולות לכבות ואח"כ יברכו, וכמדומני שכן המנהג ואין פקפוק בזה עכ"ל. א"כ חזינן דתלה במנהג שמברכים אחר ההדלקה שעפ"י מותר לכבות הנר.

ובעצם הענין מאי סובר הבה"ג יש בזה מחלוקת הראשונים, ששיטת הבה"ג לא נכתבה בבירור אלא למדין אותה מדבריו בהלכות חנוכה (סימן ט' פרק במה מדליקין) וז"ל: והיכא דבעי אדלוקי נר חנוכה ונר שבת, ברישא מדליק דחנוכה והדר מדליק דשבתא, דאי אדליק דשבת ברישא איתסר ליה לאדלוקי דחנוכה משום דקבלה לשבת עליה, עכ"ל. ומזה למדו הראשונים שהבה"ג סובר שכל בני הבית מקבלין שבת בהדלקה היות שאסר להדליק נר של חנוכה לאחר שהדליקו נר של שבת, ורק נחלקו הראשונים מתי חל הקבלת שבת בזמן שמברכין על הנרות או בזמן שמדליקין הנרות.

### ראשונים דס"ל שע"י הברכה מקבלים שבת

ר"ת בספר הישר (סימן מ"ח אות ו') מוכיח מהבה"ג שאסר להדליק נר חנוכה לאחר נר שבת היות שכבר קיבל שבת, שיש ברכה וזהו הקבלת שבת דאם לא בירך איך אפשר לקבל שבת.

בראבי"ה (סימן קצ"ט) כתב שמדברי בעל הלכות גדולות מוכח שמברכים על הדלקת הנר שהיות שאוסר להדליק נר חנוכה לאחר שהדליק נר שבת משמע שמברך וע"י כך מקבל שבת דאם לא כן איך קיבל שבת, א"כ מוכח שלמד בדברי הבה"ג שהברכה היא הקבלת שבת.

וכן ראשונים אלו ס"ל שהברכה היא הקבלת שבת: שבלי הלקט סימן נ"ט, אור זרוע הלכ' שבת סי' י"א, תניא רבתי ענין הדלקת הנר סי' י"ג, תשב"ץ סי' י"ד.

### ראשונים דס"ל שע"י ההדלקה מקבלים שבת

בספר הנייר (דיני הטמנה והדלקה) כתב וז"ל הגהה: כתבו רבותינו הצרפתים אמרינן פ"ב דשבת הדליק המדליק ושוהה כדי לצלות דג קטן ותוקע ומריע, מכאן שמותר לעשות וכו' והנשים שלנו שנהגו שלא לברך על נר שבת עד אחר שהדליקה פתילה אחרונה הדין עמהם וכשר הדבר בעיני האלקים דודאי אין לאחר הדלקה כלום. וכו' והנשים שמניחות הנר לארץ הדין עמהם, דתניא

אפילו מיחם בידו באותה שעה אינו מטמינו אלא מניחו לארץ במקום שהיה לו בראש גגו, לשון רבינו יצחק, עכ"ל, מוכח מדבריו דאפילו שהמנהג לברך אחר הדלקת נרות מ"מ צריכה להניח הפתילה על הארץ ולא לכבות היות שקבלה שבת בהדלקה, דהיינו שבעל הספר הנייר למד שקבלת שבת זה או בברכה לבד או בהדלקה לבד, ולכן כתב שזה מנהג שהדין עמהם וכשר הוא שיברכו אחר הדלקת הנר בכדי שתוכל להדליק הנר, ואח"כ הביא הדין השני להניח את הנר על הארץ כי אסורה לכבות הנר היות שכבר קיבלה שבת בהדלקה, ואם תמצי לומר שכוונתו שיניח הפתילה מדין מוקצה זה אינו, היות דהביא בתחילת דבריו את הדין של התוקע ושם איתא שאחר תקיעה אחרונה צריך להניח במקומו השופר מדין מוקצה וא"כ אמאי לא הביא דין זה, אלא הביא הדין שאסור להטמין שזה איסור ללמד שאחר שהדליק נרות שבת קיבלה שבת ואסורה לכבות כמו שאסור להטמין.

וא"כ מוכח מספר הנייר שאפילו לפי מנהגנו שמברכים לאחר ההדלקה מ"מ שייך דין של סעיף י' מדברי הבה"ג שלא לכבות הנר אלא משליכות על הארץ, דלא כערך השולחן שכתב שלפי מנהגינו אין שייך דין זה.

ומלשון הרשב"א בחידושי (כג ע"ב) משמע שהדלקה היא הקבלת שבת, דלאחר שהביא דברי הבה"ג באיסור הדלקת נר חנוכה לאחר הדלקת נר שבת הקשה וז"ל: אלמא הדלקת הנר אינה קבלה, והדין נותן שאם אין אתה אומר כן מכי אדליק נר ראשון קבלה ואיתסר ליה להדליק נר שני וכו', עכ"ל. ולכא' אם סובר שהברכה על הדלקת הנר היא הקבלת שבת א"כ תיקשי איך יכול להדליק בכלל אפילו הנר הראשון אלא מוכח דס"ל בדעת הבה"ג שקבלת שבת היא בהדלקת הנר ולא בברכה.

וכן מפורש דעת הבית יוסף בביאור שיטת הבה"ג וז"ל: וז"ל שבלי הלקט (ס"ו נט) יש אנשים שמדליקין הנר בפתילה ואחר שבירכו והדליקו הנר משליכין הפתילה לארץ וגם בה"ג אוסר להדליק נר חנוכה אחר נר שבת ותימה להר' בנימין שא"ת שהברכה חשובה קבלת שבת א"כ יהא אסור להדליק ע"כ (ומתוך ה"ב) ונראה שאפשר לומר שדעתם דבהדלקת הנר היא הקבלה וכדברי הבה"ג וכל נרות שמדליק לכבוד שבת כחד חשיבי ושרו משא"כ בכביית פתילה שהדליקו בה, עכ"ל. מוכח מלשונו שהרב בנימין הבין מנהג האנשים שלא מכבין הנר כי חששו שאולי הברכה היא הקבלת שבת והקשה שא"כ אסורה להדליק בכלל, וע"ז תירץ הב"י דלא הוא אלא סבירנן כבה"ג שההדלקה היא הקבלת שבת ולכן עד שגמרו להדליק הנרות עדיין לא קיבלה שגמרה להדליק קיבלה שבת ואסור לכבות הנר שהדליקה בה, והוא פשוט.

(ואף שיש לדחוק בדוחק גדול שכוונת הב"י בדעת הבה"ג שבגדי שיהיה קבלת שבת צריך שיהיה ברכה וגם הדלקה, ולא רק הדלקה לבד רק דבר זה הוא דוחק דאם הברכה היא הקבלה, למה צריך גם את ההדלקה לקבלה, ואם ההדלקה היא הקבלה למה צריך את הברכה לקבלה, ובפרט דקיי"ל דקבלה בלב שמה קבלה, וא"כ אם מדליקה לכבוד שבת מקבלת על עצמה שבת).

וכן מוכח במאמר מרדכי (רס"ג אות ד') שכתב וז"ל שמברך אחר ההדלקה: הטעם משום דאם היה מברך קודם הרי קבלה לשבת עילויה ותו לא מצי לאדלוקי עיין בדברי האחרונים ז"ל והדבר ברור לדעת היש חולקים שכתב מרן ז"ל ס"י אין לזה מקום ואף לדעת ה"ג שלשם, מ"מ מבואר התם שאין קבלת שבת תלויה אלא בהדלקה לא בברכה וכ"מ בב"י שם וכו' עכ"ל, חזינן שהבין בדברי הב"י בפירושי הבה"ג דס"ל דקבלת שבת הוא בההדלקה ולא בברכה.

וא"כ מבורר היטב דאיכא מחלוקת הראשונים בשיטת הבה"ג, ועל כל פנים לשון הב"י מכריע



שסובר כראשונים שההדלקה היא הקבלת שבת ולא הברכה, ולכן כשכותב במחבר שיטת הבה"ג בסעיף י' פשוט הוא שהולך כביאור דבריו שכתב בב"י, וא"כ שהרמ"א כותב וז"ל והמנהג שאותה אשה המדלקת מקבלת שבת בהדלקה, ע"כ, ברור שכוונתו כדין הבה"ג ע"פ הב"י (דלא מצינו דחולק) דקבלת שבת היא בהדלקה ולא בברכה.

וכן מלשון השו"ע הרב שכתבנו לעיל שביאר דעת הרמ"א, מוכח כנ"ל, ולכן אפילו לפי מנהגינו שמברכין אחר ההדלקה מכל מקום י"ל שלאשה אסור לכבות הנר היות שעיקר הקבלת שבת היא בהדלקה, ולא בברכה מכל מקום חוששים גם כן לשיטת המהר"י ווייל שכתב שהברכה היא הקבלת שבת, ולכן מברכים אחר ההדלקה.

ואין לומר שזהו סתם מנהג שנהגו מפני קדושת הנרות או כדומה, כי לכאורה לפי מה שכתבנו יש בזה מחלוקת הראשונים, ומנהג אשכנז הוא כמנהג שניהם לחומרא ולכן ברכו אח"כ אבל ג"כ לא כיבו הפתילה וכמו שנתבאר בספר הנייר שאין זה דין אחד שסותר לשני.

ולכן לכתחילה יש על כל אישה לנהוג כמנהג הנפוץ בין בנות ישראל שלא מכבות הפתילה לאחר הדלקת הנר, כי יכול להיות שהוא מעיקר הדין מפני שכבר קיבלה שבת בגמר ההדלקה, אבל כמובן אשה שיש לה מסורת מבית אמה שמכבים הפתילה יש לה על מי לסמוך, וכמבואר בערוך השלחן.



הרב משה חיים ברש"ז שמעיה  
ראש כולל 'אורח חיים' – טבריה עילית

### אם יש חיוב לדאוג לקיום המצוה קודם זמן חיובה

דנו הפוסקים באחד היודע שבזמן חיוב המצוה לא יהיה לו אפשרות לקיים המצוה, האם יש חיוב לדאוג כבר מקודם הזמן של המצוה שיהיה לו אפשרות לקיים המצוה, ולכן צריך לדאוג מקודם סוכות שיהיה לו לולב אם יודע שאם לא ידאג עכשיו ללולב לא יהיה לו ביו"ט.

עיי' באבני נזר (אורח סי' שכ"א) דמביא ראייה דמקודם לזמן המצוה א"צ לדאוג לקיומה, מהא דמבואר בסוגיא בפסחים דף ו' דהמפרש והיוצא בשיירה קודם ל' לפסח ואין דעתו לחזור א"צ לבער חמצו, וכן מהא דכתב בעל המאור דהטעם דאין מפליגין בספינה תוך ג' ימים לשבת משום דמתרמי שצריך לחלל שבת, דאף שמותר משום פיקו"נ מ"מ צריך לראות שלא יבוא לחילול שבת, אבל קודם ג' מותר.

אכן מקשה מאידך דמבואר בסוכה דף כ"ה דיליף דהעוסק במצוה פטור מן המצוה מהא דויהיו אנשים טמאים לנפש אדם, שהיו טמאים למת מצוה אע"פ שעיי"ז מתבטל מן הפסח, ולכאורה הא אפי' אם היו טמאים לדבר הרשות היו מותרין לטמא, כיון דעדיין לא חל עליהם חובת הפסח.

ולכן מחדש דיש לחלק באופן שהוא פטור ומופקע לגמרי מהמצוה כגון הא דיוצא קודם ל', דבפסח אינו במקום החמץ וכנפלה עליה מפולת והוה חמצו כמבוער, וכן המפליג ג' ימים קודם